

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՈԳԵՎՈՐ ԾԵՄԱՐԱՆՈՒՄ

Հանճարեղ Կոմիտաս վարդապետի ծննդյան 100-ամյակի կապակցությամբ հոգևոր ճանապարհի տեսչությունը և դասախոսական կազմը գովելի գաղափարն էին ունեցել ճանապարհի կամարների ներքո մի անգամ ևս ոգեկոչել անմահ վարդապետի խնկելի հիշատակը:

Դեկտեմբերի 17-ին, չորեքշաբթի, երեկոյան ժամը 18-ին, հոգևոր ճանապարհի հանդիսությանը սրահում, Վեհափառ Հայրապետի բարձր նախագահության ներքո, տեղի ունեցավ հիշատակի երեկույթ՝ նվիրված հայ երգարվեստի խոշորագույն մշակի՝ Կոմիտաս վարդապետի ծննդյան 100-ամյակին:

Հանդեսին ներկա էին՝ Մայր Աթոռի միաբանությունը, պաշտոնեությունը, Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամները, հոգևոր ճանապարհի դասախոսական կազմը, ուսանողությունը և բազմաթիվ հրավիրյալներ:

Հանդեսը բացում է հոգևոր ճանապարհի տեսուչ հոգ. տ. Շնորհք վրդ. Գաապարյանը, որը և ընդգծում է, թե բոլորս հավաքվել ենք ճանապարհի հարկի տակ մի անգամ ևս սիրո և հարգանքի մեր սրտագին տուրքը մատուցելու մեծ հոգևորականին և արվեստագետին, որն աստվածային ներշնչումով, իր հանճարով և հայ մշակույթին ծառայելու անգնահատելի գործով հարստացրեց մեր ժողովրդի հոգևոր գանձերը և նրանք ներկայացրեց նաև աշխարհի քաղաքակիրթ մարդկությանը:

Այնուհետև սկսվում է հանդեսի գեղարվեստական մասը, որն ամբողջովին կազմված էր Կոմիտասի երգերից և մեծ վարդապետին նվիրված բանաստեղծություններից: Հոգևոր ճանապարհի երգչախումբը, երաժշտության դասախոս Խորեն Մելիսանեջյանի ղեկավարությամբ, կատարում է՝ «Գարնան գութան», «Երևան բաղ եմ արել», «Խումար պտուկե», «Հարսանեկան երգեր», «Իմ չի-նարի յարը» խմբերգերը:

Կոմիտաս վարդապետին նվիրված սրտառու, գողտրիկ բանաստեղծությունների արտասանությամբ հանդես են գալիս՝ Հովհաննես սրկ. Գըվրգյանը՝ «Կոմիտաս» (Ն. Ջարյան), Բ լսարանի ուսանող Խաչիկ Խաչա-

տըրյանը՝ հատվածներ «Անլուելի զանգակատուն» պոեմից (Պ. Սևակ), Գ դասարանի ուսանող Վրեժ Նաջարյանը՝ «Կոմիտասի համար», հատվածներ (Ե. Չարենց):

Զոթակահար Պերճ Կարապետյանը հուզականությամբ նվագում է Կոմիտասի «Կոունկը», նրա եղբայրը՝ ջութակահար Արմեն Կարապետյանը՝ «Ծիրանի ծաղը», իսկ թավջութակահար Զոհրապ Սվազյանը՝ «Քելեր, ցուրեր»: Շնորհալի երաժիշտները միասին հնչեցնում են Կոմիտասյան «Խորհուրդ խորին»-ը՝ գերելով հանդիսատեսին: Մենանվագների ժամանակ դաշնամուրի վրա նվագակցում են Անժելա Հաչիկյանը և Արմենուհի Սվազյանը:

Օրվա հանդեսի գլխավոր բանախոսն է հոգևոր ճանապարհում հայ ժողովրդի պատմության ավագ դասախոս Գրիգոր Դյուլյանը, որն իր բովանդակային, ոգևորիչ և հալաշունչ դասախոսությամբ հանգամանորեն ներկայացնում է էջմիածնական խորհուրդը, որի մեջ վերստին ծնվեց Կոմիտասը, սպա՝ Գևորգյան ճանապարհը, ուր կազմավորվեց սպազա մեծ վարդապետը, որի կատարած գործը բանախոսը գնահատեց որպես համահավասար ստեղծագործություն Մարտյանի հրաշքի:

Իր համառոտ գծերի մեջ ներկայացնում ենք այդ շահեկան և ինքնատիպ դասախոսության հիմնական մտքերը:

«Անցյալ դարի 70-ական թվականներին հիմնված Գևորգյան ճանապարհը հայկական վերածննդի խոշորագույն օջախներից մեկն էր: Վաճառքի կից, Հայաստանի սրտի վրա բարձրացող այդ հոգևոր և կրթական հաստատությունը մագնիսի նման իրեն էր քաշում մեր մտավորականության և երիտասարդության ծաղիկը: Այդտեղ էին գալիս Հայաստանի բոլոր կողմերից. գալիս էին Վանից, Մուշից, Սասունից, գալիս էին Ղարաբաղից, նույնիսկ հեռավոր Անատոլիայից: Հայաստանի տարբեր հատվածներից եկած երիտասարդների մերձեցումից և շրփումից այդ հոգևոր հաստատության մեջ ստեղծվում էր այն համահայկական, գերհատվածական մթնոլորտը, որի խտացյալ,

չգերազանցված արգասիքը պիտի հանդիսանար Կոմիտասու վարդապետը:

...Մինչև այսօր էլ շատ-շատերի պատկերացման մեջ՝ Էջմիածինը միայն վանք է ու տաճար: Բայց ոչ: Էջմիածինը միայն վանք ու տաճար չէ, ավելին է: Էջմիածինը ավելի քան 16-դարյա հրեղեն պատմություն է, որ մեր ժողովուրդը գրել է իր առատորեն հեղված արյունով, իր սրբերի նահատակությամբ, իր ոգորումներով ու խիզախումներով, իր ստեղծագործ մտքի պտղաբերումներով, իր հրաշք գոյության, իր հույսի ու հավատքի անմարելի կրակով: Հայ դարերը իրենց կենսահայությունը են շաղախել և ամբողջացրել Էջմիածնի խորհուրդը՝ այն դարձնելով հայ հավաքական զգացողության կենդանի արձագանքարանը: Էջմիածինը բնակեցված է խոսող լուծյուններով է, որ Քյոթահայի որբ Սողոմոնը դարձավ Կոմիտաս: Էջմիածնական խորհուրդն էր, որ Սողոմոնին դարձրեց Կոմիտաս:

...Արվեստը մի մեծ ինքնամոռացություն է՝ հանուն ավելի մեծ ինքնահաստատման: Արվեստը մի հրաշալի կերպարանափոխություն է, ամբողջական ազատություն: Բայց դժվարին տրեմությամբ են նվաճվում արվեստի բարձունքները:

...Առանց արիության, ինքնամոռաց նվիրումի և դժվարին տրեմության փաստը հաստատելու անկարելի է բացատրել Կոմիտասյան հրաշքը: Կոմիտասի համար չի եղել մի այլ երկինք, քան իր ժողովրդի անարատ հոգին: Կոմիտասն ուրացել, մոռացել է իր անձը, հրաժարվել աշխարհից՝ ամբողջությամբ ձուլվելու համար այդ անարատ հոգու անսահմանության մեջ, և դժվարին տրեմությամբ, սիրո արարչական ուժով անդրադարձել է այդ անարատ հոգու անսահմանությունը իր ստեղծագործության մեջ:

Կոմիտասը ամբողջությամբ է արտահայտել հայ ժողովրդի հոգեբանությունը և դարերի համար է անդրադարձել նրա անարատ հոգու անսահմանությունը: Իր ժողովրդի ճակատագրից թև առած՝ ուժած, բազմացած, ահագնացած Կոմիտասը հանճարալիկ հայտնատեսությամբ սուզվում է հայ ալեկոծ ծովի հատակը: Փնտրում է, որոնում, գտնում, վեր հանում մեր ոգու գանձերը և իր մոգական մատներով փայլեցնում արևի տակ: Կոմիտասը գտնում, մե՛զ է վերադարձնում մեր հոգին, մեր ոճը: Հայը երկրորդ անգամ ճանաչում է իրեն և վերստանում իր ազգային միասնությունը՝ առհավակյան ոգու ընդհանրության վրա: Ահա Կոմիտասի կատա-

րած գործի համազգային անգնահատելի նշանակությունը:

...Ի՞նչ է Կոմիտասյան երգը:

Կոմիտասյան երգը ավելի քան չորսհազարամյա մեր ազգային անկրկնելի գոյության բյուրեղացած հոյակերտումն է. Կոմիտասյան երգի մեջ անդալանա հավատարմությամբ անդրադարձվեց այն երկինքը, ուր մեր հայրերը նվաճեցին իրենց արդար ու սուրբ վաստակով, մեր նահատակները՝ իրենց արյունով, մեր սրբերը՝ իրենց հոգեբուխ, երկնադրոդ աղոթքներով:

...Կոմիտասը ամբողջական հանճար է, որի աչքից չի վրիպել մեր կյանքի և ոչ մի բնագավառ: Նրա ստեղծագործությունը աչքի է ընկնում իր բազմազանությամբ: Կոմիտասն ունի սիրո երգեր, բնության երգեր, աշխատանքի երգեր, ժողովրդական վշտի երգեր, հարսանեկան երգեր, կատակերգեր, ծիսական երգեր ու պարերգեր:

...Եվ այսօր, վաղը, մի՛շտ երախտապարտ հայ ժողովուրդը, դարերի այս անխոնջ ուղեկիցը, իր անմահության շքերթում, ի նշանավորումն իր ազգային հանճարի, որպես ընձա հավիտենության գահակալին կենդակացնի քաղցր ու նվիրական, ստանց տիտղոսի, պարզ և անպաճույճ, բայց անհուն մի սուրբ անուն՝ Կոմիտաս:

Փա՛ռք Կոմիտասին ծնող մեր ժողովրդին. Փա՛ռք մեր հանճարին՝ Կոմիտասին:

Հանդիսության փակումը կատարում է Վեհափառ Հայրապետը, շեշտելով, որ Մայր Աթոռում և հոգևոր ճեմարանի հարկի ներքո կազմակերպված սույն հանդիսությունը եզրափակումն է Կոմիտասի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված տոնակատարությունների, մանավանդ այս հարկի տակ, որ կազմավորվել է ս. Էջմիածնի աստվածատուր օրհնության ներքո, ճշմարտապես հոգեշնորհ վարդապետը, հարազատ զավակը Մայր Աթոռի և հայ ժողովրդի, մեծ երախտալորը մեր եկեղեցական ու ժողովրդական երգարվեստի:

Իր խոսքի վերջում Հայոց Հայրապետը կոչ է անում ճեմարանի ուսանողությանը՝ հավատարիմ մնալ Կոմիտասյան սրբազան ուխտին և առաքելությանը:

Կոմիտաս 100-ամյակին նվիրված սույն հանդիսությունը ավարտվում է խմբովին երգված «Հայր մեր»-ով և Վեհափառ Հայրապետի «Պահպանիչ»-ով:

Մեծ Կոմիտասը ապրում է ամեն հայի հոգում, մայր հայրենիքում և թե սփյուռքի տարածքի վրա. նա ապրում է նաև այս դարավոր սուրբ հաստատության մեջ, որ ամենայն հայոց Մայր Աթոռ սուրբ Էջմիածինն է: